

2. undervisningsgang 18. oktober

Tempus

På dansk er tempus i virkeligheden ikke så meget et system til at vise tid med, men snarere et system der viser afstand. Det kan være afstand i forhold til nu-tidspunktet, men det kan også være afstand i forhold til en mere eller mindre ønsket situation eller fremtid.

Tempus kan også bruges til at udtrykke social afstand, afstand i realitet (altså om man mener noget er realistisk eller sandt eller ej) eller det kan bruges til at vise hvor nødvendigt man mener at noget er.

- Datid: Han gik sig en tur
- Modal brug: Kunne du sige mig, hvad klokken er?

Som det ses i eksempel to kan man godt helsætningens verbum i præteritum, mens ledsætningens verbum står i præsens i disse konstruktioner. Kunne referer ikke til et tidligere tidspunkt, men til en hypotetisk situation. Det viser her social afstand.

Anvendelse

Præteritum bruges især til at markere afstand i realitet. Det vil sige, at hvis man bruger præteritum som i eks 1. nedenfor:

- Hvis jeg vandt en million, ville jeg tage ud at rejse

fortæller man at man ikke regner det for meget sandsynligt at man skulle vinde. Er man derimod sikker på gevinsten, vil det i stedet være naturligt at sige:

- Når jeg vinder en million, tager jeg ud at rejse

Man kan også markere social afstand, det vil sige være høflig:

- Jeg kunne godt tænke mig et stykke kage til (den duer slet ikke i præsens:
*Jeg kan godt tænke mig et stykke kage til)

over for

- Jeg vil gerne have et stykke kage til

Øvelse

Sæt modalverberne i datid. Lav gerne 2 eksempler med hvert verbum. Hvad betyder jeres eksempler? Hvad ville der ske, hvis de stod i præsens?

Øvelse

Læs følgende dialog højt to og to.

A: Kunne det ikke være dejligt med en tur til Grækenland?

B: Jo, det gad jeg godt!

A: En hel uge uden at skulle noget.

B: Ja, det ville være dejligt.

A: Nej, skulle vi ikke gøre det?

B: Gid vi kunne. Men jeg skal jo arbejde.

A: Kan du ikke bare tage fri?

B: Tjo. Måske. Jeg kunne jo godt spørge.

A: Det behøver jo ikke blive så dyrt.

B: Nej, hvor meget kan sådan en ferie koste?

A: Vi kan bare finde et billigt hotel.

B: Okay. Jeg ville nok godt kunne tage fri i februar.

A: Ja! Så gør vi det sgu.

Øvelse:

Læs følgende tekst, som er et uddrag fra Jørn Riels novellesamling *En arktisk safari*. Uddraget er taget fra en situation hvor nogle mænd fortæller hinanden røverhistorier:

“Man skal nok have disciplin for at kunne fortælle den slags. Selv skulle jeg nok have holdt min store mund lukket. Den slags eventyr ville jeg ikke turde fortælle, for man kan så let blive taget for en pralhals eller løgner, skal jeg sige jer.”

Læg mærke til modalverberne. Hvilke verber optræder? Hvilken tid står de i? Snak sammen om hvad manden mener.

Øvelse

Lær følgende udtryk udenad:

- 1 Må jeg lige komme forbi?
- 2 Kan du komme forbi?
- 3 Gider du lige hjælpe mig?
- 4 Kan jeg hjælpe med noget?
- 5 Hvordan ville du gøre det her?
- 6 Må man ryge her?
- 7 Du kan ryge derude.
- 8 Man må ryge derude.
- 9 Hvor skal jeg sætte den her?
- 10 Du kan sætte den derude.
- 11 Bare sæt den derude.

Øvelse:

Læs følgende tekst, som er et uddrag af et interview med den danske forfatter Villy Sørensen. Han bliver spurgt hvordan han ville have det hvis han kunne møde sig selv som 19-årig:

»Hvad er du bange for, at han ville tænke om dig?«

»Netop i 19-årsalderen, som i mit tilfælde var den mest kritiske, vidste jeg ikke rigtig, hvordan jeg skulle klare det hele. Så jeg ville nok være noget betænkelig ved at træde frem og sige: 'Ja, jeg har så levet de her 50 år efter og prøvet at få det bedst mulige ud af det, som *du!* – Han ler før han fortsætter. – som *du!...*'

– og det er jo altså mig – 'havde så meget besvær med. Og det har jeg sådan nogenlunde klaret. Men hvor meget af det, jeg har fået med, det ved jeg ikke, hvad du vil sige til'.«

Læg igen mærke til modalverberne og hvordan de bliver brugt.

Forberedelse til næste gang

Læs analysen af Villy Sørensen-interviewet. Læs analysen af madopskriften som forberedelse til næste gang.